

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פְּרִשֶׁת קָרַח

ל' סיון תשפ"ד

הפטרה: השמים כסאי

יציאת השבת ר"ת 21:17

שבת ראש חודש תמוז חל בשבת וראשון

אין אומרים צדקתך

גיליון 872

יציאת השבת:

20:35

ירושלים: 20:30

כניסת השבת:

19:21

ירושלים: 19:13

מֹשֶׁה אָמַת וְתוֹרָתוֹ אָמַת

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

על הפסוק בפרשתנו (במדבר פרק טז, א) "וַיִּקַּח קָרַח בֶּן יִצְחָר בֶּן קָהָת בֶּן לֵוִי". הסביר רש"י: בן יצחק בן קהת בן לוי - ולא הזכיר בן יעקב שבקש רחמים על עצמו שלא יזכר שמו על מחלוקתם שנאמר (בראשית מט) "ובקהלם אל תחד כבודי". "רב לכם בני לוי" - דבר גדול אמרתי לכם. ולא טיפשים היו, שכך התרה בהם וקבלו עליהם לקרב אלא הם חטאו על נפשותם שנאמר: "את מחתות החטאים האלה בנפשותם".

וקרח שפקח היה מה ראה לשטות זה? עינו הטעתו ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו שמואל ששקול כנגד משה ואהרן אמר בשבילו אני נמלט וכ"ד משמרות עומדות לבני בניו כולם מתנבאים ברוח הקודש, שנאמר: "כל אלה בניי להימן". אמר: אפשר כל הגדולה הזאת עתידה לעמוד ממני ואני אדום? לכך נשתתף לבוא לאותה חזקה, ששמע מפי משה שכולם אובדים ואחד נמלט. אשר יבחר ה' הוא הקדוש, טעה ותלה בעצמו ולא ראה יפה, לפי שבניו עשו תשובה. ומשה היה רואה". (רש"י, ע"פ מדרש תנחומא).

כלומר, קורח השתתף במכרז שבו הכללים או שאתה האחד והיחיד הנבחר או שאתה מת! כך שמע מפי משה! וקורח שפקח היה, כיצד השתתף במכרז בו יש מעל מאתיים וחמישים מתמודדים מול אהרון הכהן, המכהן בפועל ככהן גדול? איך לא חשש למות? אלא שקורח ידע שעתיד לצאת ממנו שמואל הנביא, אך אם בניו עמו במחלוקת, והם ימותו איך יצא שמואל? אלא ודאי הוא הנבחר. קורח לא לקח בחשבון אפשרות נוספת, שבניו יעשו תשובה וינצלו, וכך יבוא שמואל... מכל החשבונות של קורח 'הפיקח' עולה מסקנה אחת - "מֹשֶׁה אָמַת וְתוֹרָתוֹ אָמַת".

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוריק. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריה מספר חשבון: 123459

ריבוי דעות לעומת מחלוקת

מחלוקת נתפסת אצלנו כדבר גרוע שיש להתרחק ממנו. האם תמיד המחלוקת אסורה? מתוך המשנה באבות עולה שיש מקום למחלוקת, יש במחלוקת משהו מפרה המוסיף הבנה ועניין, ואולם הדבר תלוי אם המחלוקת נעשית לשם שמים או לא.

כל מחלוקת שהיא לשם שמים, סופה להתקיים. ושאינה לשם שמים, אין סופה להתקיים.
איוזו היא מחלוקת שהיא לשם שמים, זו מחלוקת הלל ושמואי. ושאינה לשם שמים, זו מחלוקת קרח וכל עדתו:

אבות ה, יז

רבנו עובדיה מברטנורא

כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים – כלומר, שאנשי המחלוקת ההיא מתקיימים ואינם אובדין. במחלוקת הלל ושמואי שלא אבדו לא תלמידי בית שמאי ולא תלמידי בית הלל. אבל קרח ועדתו אבדו. ואני שמעתי פירוש סופה. תכליתה המבוקש מענינה. והמחלוקת שהיא לשם שמים, התכלית וסוף המבוקש מאותה מחלוקת להשיג האמת. וזה מתקיים כמ"ש מתוך הויכוח יתברר האמת. וכמו שנתברר במחלוקת הלל ושמואי. שהלכה בבית הלל ומחלוקת שאינה לשם שמים תכלית הנרצה בה היא בקשת שררה ואהבת הניצוח. וזה הסוף אינו מתקיים. כמו שמצינו במחלוקת קרח ועדתו. שהתכלית וסוף כוונתם היתה בקשת הכבוד והשררה והיו להיפך:

מחלוקת בישראל, אלא בית דין של שבעים ואחד יושבין בלשכת הגזית, ושני בתי דינין של עשרים ושלשה, אחד יושב על פתח הר הבית ואחד יושב על פתח העזרה, ושאר בתי דינין של עשרים ושלשה יושבין בכל עיירות ישראל.

הוצרך הדבר לשאול שואלין מבית דין שבעירן, אם שמעו אמרו להן, ואם לאו באין לזה שסמוך לעירן. אם שמעו אמרו להם, ואם לאו באין לזה שעל פתח הר הבית. אם שמעו אמרו להם, ואם לאו באין לזה שעל פתח העזרה. ואומר: כך דרשתי וכך דרשו חבירי, כך למדתי וכך למדו חבירי. אם שמעו אמרו להם, ואם לאו ואלו באין ללשכת הגזית, ששם יושבין מתמיד של שחר עד תמיד של בין הערבים. ובשבתות ובמים טובים יושבין בחיל. נשאלה שאלה בפניהם, אם שמעו אמרו להם, ואם לאו עומדין למניין. רבו המטמאים טמאו, רבו המטהרין טהרו. משרבו תלמידי

כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים – במשנה הקודמת למדנו על שני סוגי אהבה, ובאה משנתנו ללמד על שני סוגי מחלוקת. כל מחלוקת שהיא לשם שמים, כדי לברר את האמת, ולא לקנטר או להתנצח, עתידה מחלוקת זו להגיע לברור האמת ולקיים את הדברים שיתלבנו בה.

ושאינה לשם שמים אין סופה להתקיים – אך מחלוקת שאינה לשם שמים אלא לצורך קינטור או התנצחות, סוף אותה מחלוקת שאין תכליתה מתקיימת.

איוזו היא מחלוקת שהוא לשם שמים? זו מחלוקת הלל ושמואי – דוגמא למחלוקת שהיא לשם שמים היא מחלוקת הלל ושמואי, שמתוך מחלוקתם נתבררה ההלכה ונקבעה לדורות ומכאן שיש מקום למחלוקת, אם היא לשם שמים, ואולם פעמים שריבוי המחלוקת היא תוצאה של חסרון בשימוש תלמידי חכמים ולימוד התורה וכמובא בתלמוד (סנהדרין פה, ב): "מתחילה לא היו מרבין

שמאי והלל שלא שמשו כל צרכן רבו מחלוקת בישראל, ונעשית תורה כשתי תורות."

בין הלל לשמאי לא היו אלא מחלוקות מועטות, ואולם בין תלמידיהם רבתה המחלוקת. ופירש הרמב"ם: שני אנשים שווים בשכלם המחלוקות ביניהם מועטות, אך ככל שנתמעטה דרישת התלמידים ביחס לרבותיהם כך רבתה ביניהם המחלוקת.

לא שהם טועים בשמועות, מדגיש הרמב"ם, שהרי לא חייבנו הבורא אלא לשמוע אל השופט שיהיה בימים ההם, אלא שהיו צריכים לברר שמועותיהן הרבה יותר. ומכל מקום מחלוקות אלו של חכמנו נחשבים למחלוקת שהיא לשם שמים.

על שנאת המחלוקת ציווה הרמב"ם באגרת המוסר לבנו וזו לשונו:

"אל תשקצו את נפשותיכם במחלוקת המכלה הגוף והנפש והממון ומה נשאר עוד. ראיתי לבנים השחירו, ופחות נפחתו, ומשפחות נספחו, ושרים הורדו מגדולתם ועיירות גדולות נתערערו, וקבוצים נפרדו, ויחידים נפסדו, ואנשי אמונה אבדו, ונכבדים נקלו ונתבזו בסיבת המחלוקת. נביאים נבאו וחכמים חכמו ופילוסופים חפשו ויספו לספר רעת המחלוקת ולא הגיעו לתכליתה. לכן שנאו אותו ונסו מפניו והתרחקו מכל אוהביו וגואליו ורעיו. וגם אל כל שאר בשרכם אוהב מדנים התנכרו ורחקו קרבתם, פן תספו בכל חטאתם."

ושאינה לשם שמים זו מחלוקת קרח וכל עדתו - דוגמא למחלוקת שאינה לשם שמים זו מחלוקת קורח וכל עדתו שבאו לקנטר את משה ואהרן מתוך רצונם לקבל כבוד ושררה,

וכיוון שלא היתה כוונתם לשם שמים לא נתקיימה, ומסופר על סופם (במדבר טז, לב-לג): "ותפתח הארץ את פיה ותבלע אותם ואת בתיהם ואת כל האדם אשר לקרח ואת כל הרכוש, וירדו הם וכל אשר להם חיים שאולה ותכס עליהם הארץ ויאבדו מתוך הקהל".

ואולם ריבוי חילוקי דעות הוא אחד ממאפייני השיח ההלכתי לדורותיו. בעוד המקרא מדבר בעיקרו בקול אחד, עולמם של חכמים משמיע קולות הרבה, מבטא ריבוי דעות ומשקף ויכוח פנימי כמעט בכל עניין העולה לדיון, עד כדי כך שהווי הלימוד בבית המדרש מתואר לעתים כ"מלחמתה של תורה", המרמז לוויכוחים וההתנצחויות שהם חלק מהותי של חויית הלימוד. כיוצא בזה דרש ר' אלעזר בן עזריה על הפסוק "דברי חכמים כדרבנות וכמסמרות נטועים בעלי אספות נתנו מרועה אחד".

"בעלי אסופות" - אלו תלמידי חכמים שיושבין אסופות אסופות ועוסקין בתורה, הללו מטמאין והללו מטהרין, הללו אוסרין והללו מתירין, הללו פוסלין והללו מכשירין. שמא יאמר אדם: היאך אני למד תורה מעתה? תלמוד לומר: כולם "נתנו מרועה אחד" - אל אחד נתנו, פרנס אחד אמרן מפי אדון כל המעשים, ברוך הוא, דכתיב: "וידבר אלהים את כל הדברים האלה" (שמות כ, א). אף אתה עשה אוניך כאפרכסת וקנה לך לב מבין לשמוע את דברי מטמאים ואת דברי מטהרים, את דברי אוסרין ואת דברי מתירין, את דברי פוסלין ואת דברי מכשירין (חגיגה ג, ב).

צריך לדעת מתי לחלוק. מצד אחד עלינו להזהר ממחלוקת הנובעת מאינטרס אישי, אך מצד שני מחלוקת שענינה בירור האמת חשובה לדרך הלימוד, כל זמן שהיא אמצעי, ללא נגיעה אישית.

הלכות נשיאת כפים

א. מצות עשה מן התורה שהכהנים יברכו את ישראל בנשיאת כפים. וכל כהן שנמצא בבית הכנסת בעת שהחזן קורא "כהנים" בעת חזרת השליח צבור, ואינו עולה לדוכן לברך את ישראל, אף על פי שביטל מצות עשה אחת, הרי זה כאילו עובר על שלש מצות עשה, שנאמר, כה תברכו, אמור להם, ושמו את שמי על בני ישראל. וכל כהן שעולה לדוכן ומברך את ישראל, גם הוא מתברך, שנאמר ואברכה מברכך. ואפילו אם אין שם כהן אלא כהן אחד, אם קראו כהנים ולא עלה, הרי זה עובר בעשה.

ב. במה דברים אמורים, שכהן שלא נשא כפיו כאילו עובר על ג' מצוות עשה, אם היה הכהן בבית הכנסת בשעה שקראו כהנים, או אם אמרו לו לעלות או ליטול ידיו. אבל אם לא היה בבית הכנסת בשעה שהשליח צבור קרא כהנים, אינו עובר אפילו בעשה דכה תברכו. לפיכך כהנים שאינם יכולים לעלות לדוכן מסיבת חולשה או זיקנה מופלגת, יצאו מבית הכנסת בשעה שקורא החזן כהנים. ואף על פי שאחר כך יכולים לחזור מיד, מכל מקום כדי שלא יאמרו שהם פגומים נהגו שלא להכנס לבית הכנסת עד שיגמרו ברכת כהנים. אבל כהנים בריאים היוצאים לחוץ כדי שלא לברך, הם בכלל מה שאמרו, שכל כהן שאינו מברך אינו מתברך.

ג. כהנים שאינם ראויים לעלות לדוכן, כגון כהן שנשא גרושה, או כהן שהוא חלל וכדומה, ואפילו הפסולים מדרבנן, אינם צריכים לצאת מחוץ לבית הכנסת בשעה שהשליח צבור קורא כהנים, שהרי אין כוונתו אלא על הכשרים לישא כפיהם. ויש אומרים שהדין כן אפילו אין שם כהנים אחרים אלא אלה שהכמים פסולים. ומכל מקום כשאין בבית הכנסת כהנים אחרים רק אלו הפסולים מדרבנן טוב שיצאו לחוץ קודם 'רצה'. ונכון שהמקריא כהנים, יכוין בדעתו שאינו קורא כי אם לראויים לנשיאת כפים, ואין בהם פיסול אפילו מדרבנן.

ד. מצות נשיאת כפים היא מן התורה גם בזמן הזה שאין לנו בית המקדש ובטלה העבודה בבית המקדש. יש אומרים שכל שיש מצוה על הכהנים לברך את ישראל כך יש מצוה על ישראל להתברך מפי הכהנים. ויש חולקים.

ה. אין נשיאות כפים בפחות מעשרה, דהוי בכלל דברים שבקדושה שאינם נאמרים אלא בעשרה. והכהנים בכלל המנין, לפי שהכהנים גם הם בכלל הברכה, מדכתיב ואני אברכם, כלומר לכהנים. אבל קטן אינו מצטרף למנין, כמו שאינו מצטרף למנין לחזרה ולקדיש.

ו. אם היו עשרה בתחלת החזרה, ויצאו מקצתם, ונשארו רוב מנין והשליח צבור ממושיך בתפלת החזרה, אין לכהנים לישא את כפיהם, שאין להם להתחיל בברכת כהנים כשאין מנין בבית הכנסת. אבל אם היה מנין בבית הכנסת, והתחילו הכהנים בברכתם, ויצאו מקצת מהעשרה, אין לכהנים להפסיק, אלא ימשיכו את ברכת כהנים אף שאין שם מנין.

ז. המנהג פשוט בארץ ישראל שהכהנים נושאים כפיהם בכל יום בין בימי החול בין בשבתות וימים טובים. ומרן הבית יוסף השבח השביח מנהג זה. אולם חלק מהאשכנזים בערי הגליל בארץ ישראל לא נהגו לישא כפיהם בימי החול. אבל יותר נכון שגם הם ניהגו לישא כפיהם בכל יום, כי טוב בעיני ה' לברך את ישראל.

[ע"פ ילקוט יוסף לראשל"צ הגר"י יוסף שליט"א]

לעילוי נשמות אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - גלב"ע יב' תמוז תשע"ז

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

עלון זה מוקדש:

לרפאת: ציפור ודועש לו. שרה בת ששמה. ביבה אלימלך. עור מן עישת. תקות בת עזיהו. אלנה בת גאן. אסת בת ורבה. מול בת ענלה. אברם מן רחל. רחמים מן סולשה. רחל מן אבעל. אלנה בת סלחה. יש רחל ולי. חנה בת וורדה. עדן בת רחל. מישל מורה ארזי. יוסף מן מישל. בישן מן ד"ו. **לפית:** יוסף ושירי מן דוד ד"ו. **להחיות נעדי צה"ל ושבינו ובהם:** אורון שאול, הדר גולדן, גיא חבר, רון ארד, יהודה כץ, צבי פלדמן, וכל החטופים והשבויים בעזה!

[illegible]

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה